

در مسیر ارتقای تاب آوری اقتصادی در شرایط جنگ؛

از تصمیم تا اقدام و پیشنهادهای تکمیلی بخش خصوصی

(شرح دستور یکصدوسی و ششمین نشست شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی)

خرداد ماه ۱۴۰۵

عنوان گزارش:

در مسیر ارتقای تاب آوری اقتصادی در شرایط جنگ؛

از تصمیم تا اقدام و پیشنهادهای تکمیلی بخش خصوصی

(شرح دستور یکصدوسی و ششمین نشست شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی)

مرکز بهبود کسب و کار اتاق ایران (دبیرخانه شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی و کمیته حمایت از کسب و کار)

تهیه کنندگان: فرزانه صمدیان، سارا غریبی

با همکاری: اتاق ها و شوراهای گفت و گوی استانی، کمیسیون های تخصصی، تشکلهای اقتصادی و

مرکز پژوهش های اتاق ایران

ناظران علمی: کیوان کاشفی، محمد زائری

تاریخ انتشار: خرداد ماه ۱۴۰۵

طبقه بندی موضوعی: بسته حمایت، شرایط جنگی، کسب و کارها

نشانی: تهران، خیابان طالقانی، نبش خیابان شهید موسوی (فرصت)، پلاک ۱۷۵

فهرست

۴	مقدمه
۴	بخش نخست: تصویری از سیاست‌های حمایتی ابلاغی
۱۱	بخش دوم: تصویری از نحوه اجرای سیاست‌های حمایتی ابلاغی (بر اساس گزارش دستگاه‌های اجرایی)
۱۴	بخش سوم: نقدی بر نحوه تصویب و اجرای مصوبات حمایتی
۱۶	بخش چهارم: تصویری از وضعیت اجرای مصوبات ابلاغی
۱۷	الف. مصادیقی از مصوبات با فرآیند اجرای مبهم
۱۸	ب. مصادیقی از مصوبات اجرا نشده
۲۱	بخش پنجم: بسته پیشنهادهای تکمیلی بخش خصوصی
۲۱	الف. پیشنهادهای سطح کلان
۲۲	ب. پیشنهادهای به تفکیک حوزه‌های موضوعی
۲۲	ارزی
۲۳	تأمین مالی
۲۳	مالیات
۲۴	کار و تأمین اجتماعی
۲۴	تجارت خارجی و گمرکی
۲۶	سایر

مقدمه

در شرایط کنونی، استمرار فعالیت بنگاه‌های اقتصادی و صیانت از اشتغال موجود ضرورتی دوچندان یافته است؛ چراکه در خلال جنگ، بخشی از صنایع مادر و راهبردی کشور با آسیب‌های جدی مواجه شده‌اند و اکنون نیز اقتصاد ملی در وضعیتی میان جنگ و صلح قرار دارد. در چنین شرایطی، ضرورت دارد سیاست‌های حمایتی فراتر از حفظ بقا، به سمت بازایی توان اقتصادی کشور حرکت کنند و دستگاه‌ها و وزارتخانه‌های ذی‌ربط با همدلی، هم‌افزایی و تصمیم‌گیری هوشمندانه و به‌موقع، از تضعیف بنیان‌های تولید و آسیب به بنیه اقتصاد ملی جلوگیری کنند.

نگاهی به مجموعه اقدامات اتخاذ شده برای صیانت از پایداری فعالیت‌های اقتصادی نیز گویای آن است که دستگاه‌ها و مراجع تصمیم‌گیر در مقایسه با جنگ ۱۲ روزه، با سرعت عمل بالاتری وارد عمل شده‌اند و از آغاز دوران اضطراب تاکنون، مجموعه‌ای از مقررات، بخشنامه‌ها، اطلاعیه‌ها و مصوبات حمایتی در حوزه‌های گوناگون ارز، تأمین مالی، مالیات، تأمین اجتماعی، تجارت و گمرک به‌منظور تداوم فعالیت کسب‌وکارها و افزایش تاب‌آوری اقتصاد ملی به تصویب رسیده است.

با عنایت به آنکه، اثربخشی این سیاست‌ها به میزان پایداری دستگاه‌ها و مراجع ذی‌صلاح در اجرای کامل و دقیق مصوبات ابلاغی وابسته است. بر این اساس، مرکز بهبود کسب‌وکار اتاق ایران به‌عنوان دبیرخانه شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی و کمیته حمایت از کسب‌وکار، با هدف رفع موانع موجود در مسیر اجرای سیاست‌های حمایتی و ارتقای پاسخگویی دستگاه‌های اجرایی، اقدام به تدوین گزارش «در مسیر ارتقای تاب‌آوری اقتصادی؛ از تصمیم تا اقدام و پیشنهادها تکمیلی بخش خصوصی» کرده است. در این گزارش سعی شده است، در **بخش نخست**، تصویری از سیاست‌ها و اقدامات حمایتی دولت برای پشتیبانی از کسب‌وکارها در شرایط جنگی ارائه می‌شود. **بخش دوم** به بررسی نحوه اجرای سیاست‌های حمایتی ابلاغ شده بر اساس گزارش‌های ارائه شده از سوی برخی دستگاه‌های اجرایی اختصاص دارد. در **بخش سوم**، فرآیند تصویب و اجرای مصوبات حمایتی و چالش‌های آن مورد نقد و بررسی قرار می‌گیرد. در **بخش چهارم**، وضعیت اجرای مصوبات از منظر فعالان اقتصادی تبیین می‌شود. در نهایت، **بخش پنجم** مجموعه‌ای از پیشنهادها و راهکارهای تکمیلی بخش خصوصی برای ارتقای اثربخشی سیاست‌های حمایتی و کاهش آثار شرایط جنگی بر فعالیت‌های اقتصادی ارائه می‌شود. امید می‌رود در سایه هماهنگی و هم‌افزایی تمامی دستگاه‌ها و نهادهای مرتبط با تولید و تجارت و نیز مشارکت مؤثر بخش خصوصی در سیاستگذاری‌ها، ضمن عبور از شرایط دشوار کنونی، بستر مناسب برای استمرار فعالیت کسب‌وکارها فراهم گردد.

بخش نخست: تصویری از سیاست‌های حمایتی ابلاغی

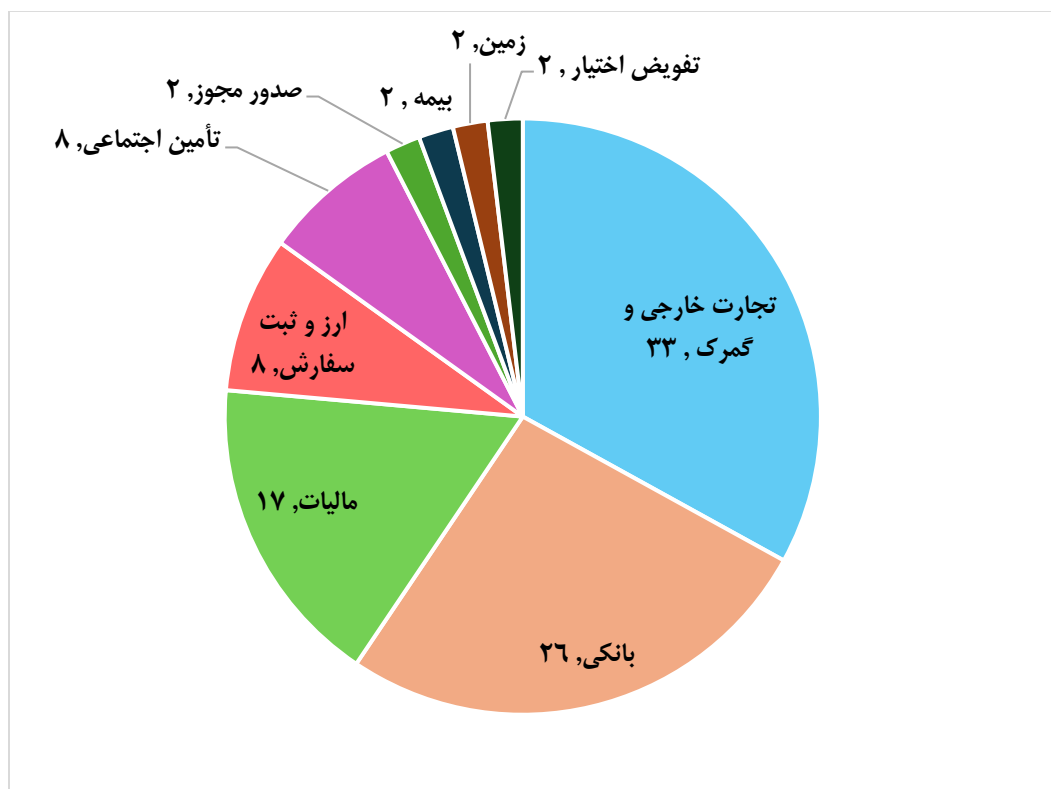
در نخستین روزهای آغاز جنگ رمضان، دولت و دستگاه‌های اجرایی با اتکا به مصوبه «خیلی محرمانه» شورای عالی امنیت ملی و در چارچوب «بسته مقاوم‌سازی اقتصاد ملی و دفاع غیرنظامی در شرایط اضطراب»، مجموعه‌ای از تصمیمات و بخشنامه‌های حمایتی را با هدف صیانت از تداوم فعالیت بنگاه‌ها و کاهش آثار پیامدهای ناشی از شرایط اضطراب، ابلاغ کردند.

با جستجو در مصوبات منتشر شده (غیرمحرمانه) در پایگاه ملی قوانین و مقررات و درگاه‌های اطلاع‌رسانی دستگاه‌های اجرایی از جمله بانک مرکزی، گمرک جمهوری اسلامی ایران، سازمان توسعه تجارت، سازمان امور مالیاتی، سازمان تأمین اجتماعی و ستاد تسهیل و رفع موانع تولید، در مجموع **۱۰۶ مصوبه حمایتی** احصا و شناسایی شد.

بررسی توزیع موضوعی مصوبات ابلاغی گویای آن است که عمده مصوبات حمایتی در ۵ حوزه «تجارت خارجی و گمرک»، «تأمین مالی»، «مالیات»، «ارز و ثبت سفارش» و «تأمین اجتماعی» متمرکز است و بیشترین میزان تمرکز مصوبات حمایتی بر «تجارت خارجی و گمرک» با سهم ۳۳ درصدی از کل مصوبات می باشد که بیانگر اولویت مدیریت جریان واردات، صادرات و ترخیص کالا در شرایط اضطراری است. در رتبه‌های بعدی به ترتیب حوزه‌های «تأمین مالی» و «مالیات» با سهم ۲۶ درصدی و ۱۷ درصدی از کل مصوبات حمایتی قرار دارند که گویای اهمیت حفظ نقدینگی بنگاه‌ها و کاهش فشارهای مالی در شرایط اضطرار می باشند. در نهایت حوزه‌های «ارز و ثبت سفارش» و «تأمین اجتماعی»، سهم ۹ درصدی و ۸ درصدی از کل مصوبات ابلاغی را به خود اختصاص داده‌اند.

نمودار ۱. توزیع موضوعی مصوبات حمایتی (واحد: درصد)

مجموعه مصوبات حمایتی ابلاغ شده، به شرح جدول شماره ۱ می‌باشد، همانطور که ملاحظه می شود، عمده مصوبات معطوف بر سیاست‌های تعویقی و تسهیلی نظیر امهال بدهی‌ها، تعویق تعهدات مالیاتی و بیمه‌ای، تسهیل فرآیندهای تجاری، تمدید مجوزها و.. و عمدتاً با در نظر گرفتن زمان‌های محدود بوده است.

جدول شماره ۱. مفاد مجموعه مصوبات حمایتی ابلاغ شده

موضوع	مصوبات حمایتی ابلاغ شده از سوی دستگاهها
بانکی و تأمین مالی	مصوبات بانک مرکزی: ۱. افزایش سقف مانده تسهیلات سرمایه در گردش اعطایی به بنگاه‌های تولیدی مشمول در بازه زمانی شرایط اضطرار از ۹۰ درصد فروش سال گذشته بنگاه تولیدی به ۱۳۵ درصد ۲. امهال بدهی غیرجاری بنگاه تولیدی مشمول در بازه زمانی شرایط اضطرار با اخذ ۷.۵ درصد بدهی غیرجاری آن بنگاه ۳. تمدید ۲ ماهه سررسید بازپرداخت تسهیلات اعطایی به بنگاه‌های تولیدی با سررسید واقع در بازه زمانی شرایط اضطرار ۴. افزایش ۵۰ درصدی سقف اعتبار بانکی بنگاه تولیدی مشمول در بازه زمانی شرایط اضطرار ۵. انتقال ضمانت‌نامه‌های صادره و یا اعتبارات اسنادی ریالی گشایش شده سررسید شده در بازه زمانی شرایط اضطرار به حساب مطالبات مشکوک‌الوصول، پس از گذشت سه ماه از تاریخ سررسید ۶. افزایش سقف فردی مجموع تسهیلات و تعهدات به هر ذینفع واحد در مورد بنگاه‌های تولیدی مشمول در بازه زمانی شرایط اضطرار از ۲۰ درصد به ۲۵ درصد ۷. بخشودگی وجه التزام تاخیر تادیه دین به میزان مابه‌التفاوت نرخ وجه التزام و نرخ سود برای تمامی تسهیلات ازدواج فرزندآوری ودیعه مسکن و سایر تسهیلات تا سقف ۷ میلیارد ریال ۸. تمدید ۳ ماهه کلیه کارتهای پرداخت با تاریخ انقضای اسفند ماه ۱۴۰۴ و فروردین تا خرداد ۱۴۰۵ بدون صدور کارت جدید ۹. تمدید ۳ ماهه تمام مجوزهای صادره اعم از موافقت‌نامه‌های اصولی، اجازه نامه تاسیس و... برای اشخاص تحت نظارت با موعد انقضای اسفند ماه ۱۴۰۴ و فروردین ماه ۱۴۰۵، بدون نیاز به ارائه درخواست تمدید ۱۰. تعیین آستانه‌های جدید برداشت حضوری و غیر حضوری از حساب اشخاص حقیقی، حساب‌های تجاری، آستانه‌های خرید کارتی برای کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی و آستانه سامانه پرداخت لحظه‌ای حقیقی و حقوقی و سقف انتقال وجه کارت ۱۱. تعلیق محرومیت‌های ناشی از چک برگشتی در شرایط اضطرار، شامل عدم افتتاح حساب و صدور کارت بانکی جدید، عدم اعطای تسهیلات و تعهدات و صدور ضمانت‌نامه، عدم گشایش اعتبار اسنادی و عدم صدور دسته چک یا ثبت چک جدید از تاریخ ۹ اسفند ماه ۱۴۰۴ تا پایان شرایط اضطرار مصوبات ستاد تسهیل و رفع موانع تولید: ۱۲. تعلیق و توقف کلیه اقدامات حقوقی، قضائی، ثبتی و اجرائی واحدهای متأثر از جنگ در محاکم قضائی و شعبه قضائی تا پایان ۱۴۰۵/۱/۳۱ ۱۳. صدور کارت اعتبار خرید کالا و خدمات ایرانی برای کارمندان دولت، مستمری بگیران، نیروهای مسلح و تابع قانون تأمین اجتماعی و از طریق اعمال در پایانه اعتباری و در محدوده اعتباری هر واحد تولیدی و خدمات توسط بانک مرکزی ۱۴. لغو محدودیت سقف ترازنامه بانک‌ها در شرایط اضطرار و جنگی ۱۵. افزایش اختیارات سرپرستی بانک‌های استان را در خصوص سهم تسهیلات سرمایه ثابت از تسهیلات اعطایی، سقف خرید دین و تصمیم‌گیری در مورد واحدهای تولیدی بدهکار و دارای مطالبات سررسید شده ۱۶. در نظر گرفتن تنفس و تمدید تسهیلات سررسید شده قبلی و رفع موقت آثار محدودکننده دریافت خدمات بانکی ناشی از چک برگشتی (پس از تاریخ ۱۴۰۴/۱۲/۹ تا پایان شرایط جنگ) واحدهای تولیدی به مدت حداقل ۶ ماه توسط موسسات اعتباری و صندوق‌های حمایتی ۱۷. تمهید سازوکار تأمین مالی ضروری با اولویت سرمایه‌در گردش برای واحدهای آسیب دیده از جنگ، از جمله: - عدم لحاظ محدودیت‌های مربوط به ذینفع واحد - اصلاح محدودیت سقف پرداخت تسهیلات و تعهدات برای واحدهای مشمول از ۵۰ میلیارد ریال به ۵۰۰ میلیارد ریال - مبنای ارائه تسهیلات آخرین صورتهای حسابرسی شده و اظهارنامه مالیاتی موجود در اختیار واحدهای مشمول - پرداخت انواع تسهیلات از جمله سرمایه ثابت و سرمایه در گردش صرفا با ارائه گزارش کارشناس رسمی دادگستری

موضوع	مصوبات حمایتی ابلاغ شده از سوی دستگاه‌ها
	- تسریع در انجام تمامی تشریفات قانونی برای افزایش سرمایه موسسات اعتباری و صندوق‌ها می‌بایست با قید فوریت توسط دستگاه‌های مربوطه و مجامع آنها - مستثنی شدن واحدهای آسیب‌دیده مشمول از دستورالعمل جدید ریسک اعتباری بانک مرکزی با توجه به شرایط اضطراری و جنگی - افزایش ۳۰ درصد امتیاز موسسه‌های اعتباری از جمله ایرانیان برای تمامی واحدهای آسیب‌دیده - لحاظ سقف ۳ برابر، برای تراکنشهای غیرحضور بانکی واحدهای آسیب‌دیده مشمول - بهره‌گیری از سایر سامانه‌ها مانند سمات در صورت بروز مشکل برای اخذ کدهای سپام برای واحدهای آسیب‌دیده مشمول ۱۸. تعلیق وصول اعتبارات شرکت‌های دولتی به عنوان ذینفع‌های اعتباری اسنادی و ضمانتنامه‌ها تا تاریخ ۱۴۰۵/۲/۳۱ ۱۹. پرداخت انواع تسهیلات و خدمات بانکی به واحدهای آسیب‌دیده، بدون اعمال محدودیت‌های بدهی غیرجاری و چک برگشتی، از تاریخ ۱۴۰۴/۱۲/۹ تا تاریخ ۱۴۰۵/۰۶/۳۱ ۲۰. پرداخت تا ۷۰ درصد مبلغ صورت وضعیت پیمانکاران مشمول به‌صورت علی‌الحساب و پس از دریافت صورت وضعیت، توسط دستگاه‌های اجرایی در مقام کارفرما ۲۱. تمدید ۳ ماهه ضمانت‌های واحدهای مشمول نزد دستگاه‌های اجرایی با مهلت سررسید در بازه زمانی ۱۴۰۴/۱۲/۰۹ لغایت ۱۴۰۵/۰۲/۳۱ ۲۲. تأیید ضرورت افزایش ۵۰ درصدی سقف اعتبار بانکی واحدهای مشمول بر اساس درخواست واحد مشمول مصوبات هیات وزیران: ۲۳. اختصاص منابع تبصره (۱۵) قانون بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور به منظور حمایت از اشتغال بنگاه‌ها، حفظ اشتغال موجود و تقویت تاب‌آوری اقتصادی بنگاه‌ها، با اولویت در مناطق و رسته‌های آسیب دیده از جنگ، در قالب اعطای تسهیلات سرمایه در گردش کوتاه‌مدت با اولویت پرداخت حقوق و مزایای کارکنان و کارگران بنگاه‌های آسیب دیده از جنگ ۲۴. اختصاص مانده و بازگشتی منابع مالی تسهیلات صندوق توسعه ملی موضوع قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی و عشایری به بنگاه‌های آسیب دیده ۲۵. واریز کلیه مانده منابع بازگشتی سنوات قبل توسط موسسات عامل به به حساب پیشرفت و عدالت حداکثر تا ۱۴۰۵/۱/۲۵ ۲۶. تعیین نرخ سود ۲۳ درصد برای تسهیلات اعطایی از محل حساب پیشرفت و عدالت مشروط به حفظ اشتغال ۲۷. تعیین بانک مرکزی به عنوان تصمیم‌گیری پیرامون مهلت‌های سررسید و تعیین حدآستانه برخورداری از مشوق‌ها و معافیت‌های مصرح در قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲ و آئین نامه اجرایی تبصره (۶) بند (ح) ماده (۲) مکرر قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز و همچنین مهلت‌های مندرج در بند (۷) بسته مقاومت‌سازی اقتصاد ملی و دفاع غیر نظامی در شرایط اضطراری (موضوع ابلاغ شماره ۴۰۰۰۰/۲۰۰ مورخ ۱۱/۱۲/۱۴۰۴) و بند (۴) الحاقیه شماره یک بسته مزبور (۴۰۰۰۰/۲۰۰ مورخ ۱۷/۱۲/۱۴۰۴)، بدون نیاز به اخذ هرگونه مجوز از جمله مجوز کارگروه موضوع ماده (۲) آئین نامه اجرایی تبصره (۶) بند (ح) ماده (۲) مکرر قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز ۲۸. اجازه به بانک مرکزی به انجام کلیه فرآیندهای به جهت مدیریت بحران جنگ، اعم از تولید کاغذ، چاپ، نشر و نگهداری اسکناس، طلا و مسکوک و سایر ذخایر و نظام پرداخت کشور با ترک تشریفات و مستثنی شدن از مراحل مرسوم واردات و صادرات
ارزو ثبت سفارش	۱. معاف شدن ثبت سفارش‌های کالاهای اساسی از محل تامین ارز تهاتر و صادرات خود موضوع مصوبه واردات کالاهای اساسی از استان‌های مرزی، از اخذ مجوز ارزی و مجوز تاریخ اعتبار وزارت جهاد کشاورزی ۲. لغو محدودیت ویرایش کد تعرفه‌های ثبت سفارش پس از دریافت تخصیص ارز، برای ثبت سفارش‌هایی که در فهرست کالاهای ضروری اعلامی معاونت‌های تخصصی وزارت صمت قرار تا تاریخ ۱۴۰۵/۰۱/۳۱ ۳. تمدید مهلت پاسخ‌دهی به درخواست‌های مجوز سهمیه‌های ارزی سال ۱۴۰۴ ۴. تمدید کارت‌های بازرگانی که تاریخ انقضای آن‌ها از ۱۴۰۴/۱۱/۱ لغایت ۱۴۰۴/۱۲/۲۹ می‌باشد، به صورت خودکار تا تاریخ ۱۴۰۵/۳/۹

موضوع	مصوبات حمایتی ابلاغ شده از سوی دستگاهها
	۵. مجاز شدن ثبت سفارش بدون انتقال ارز برای کالاهای ضروری شامل مواد اولیه و ماشین آلات خطوط تولید و دارای قبض انبار تا تاریخ ۱۴۰۴/۱۲/۲۹ ۶. تمدید ۳ ماهه اعتبار ثبت سفارش های سر رسید شده در بازه زمانی ۱۴۰۴/۱۲/۹ تا ۱۴۰۴/۱۲/۲۹ ۷. معافیت پرونده های ثبت سفارش کالاهای مرتبط با PVC، PET و PP از بررسی سهمیه ارزی و بهینه سازی ارزی تمدید مهلت ایفای تعهدات ارزی صادرکنندگان و واردکنندگان تا تاریخ ۱۴۰۵/۳/۹
گمرک جمهوری اسلامی ایران	۱. لغو مصوبه تقدم ثبت سفارش بر تخلیه و قبض انبار تا اطلاع ثانوی برای ترخیص کالا ۲. تمدید خودکار کلیه پروانه فعالیت شرکت های حمل و نقل بین المللی تا ۱۴۰۵/۱/۳۱ ۳. صدور دستورالعمل تسریع در ترخیص خودروهای امداد و نجات ۴. فراهم شدن امکان ترخیص کالا بدون دریافت و ارائه کد ساتا و صرفا با درج تعهد عدم درخواست ارز از بانک مرکزی در سامانه جامع امور گمرکی ۵. تمدید ۳ ماهه تمامی ثبت سفارش ها و مجوزهای ورود منقضی در دوره اضطرار ۶. ترخیص تمامی کالاهای دارای قبض انبار معتبر که ثبت سفارش آنها تعلیق یا ابطال شده ۷. امکان ترخیص و انتقال کالاهایی که در حین تشریفات گمرکی با اختلافاتی از قبیل سال ساخت، کشور سازنده، تعرفه و ارزش بین ثبت سفارش، اظهار و استنباط گمرک مواجه شده اند، بدون نیاز به اصلاح سفارش ۸. اخذ مجوز از مراجع ذیربط برای ترخیص ۱۰۰ درصدی کالاهای اساسی ۹. تمدید مصوبه ترخیص ۹۰ درصدی و امکان ترخیص ۱۰ درصد کالای باقی مانده با سپردن ضمانت نامه بانکی ۱۰. ارائه تسهیلات گمرکی برای سهولت در ترانزیت خارجی از مسیر ایران ۱۱. در نظر گرفتن تسهیلات ویژه گمرکی برای ترخیص شبانه روزی دارو، تجهیزات پزشکی و مواد اولیه دارویی ۱۲. در اولویت قرار دادن ترخیص کالاهای پرخطر با رعایت سایر قوانین و مقررات ۱۳. دستورالعمل چگونگی انجام تشریفات گمرکی محموله های سوختی عبوری در شرایط اضطرار - هماهنگی با گمرکات خروجی قبل از پذیرش اظهارنامه عبور خارجی سوخت به افغانستان و سایر گمرکات و بنادر - خودداری از پذیرش ترانزیت سوخت و گاز به منظور ترانشیپمنت و یا نگهداری در مخازن ورودی و حتی در گمرک خروجی - استفاده از تانکرهای استاندارد سوخت و رانندگان دارای ویزا و امکان حمل یکسره به کشور مقابل - تخلیه و تعیین تکلیف سوخت ترانزیتی نگهداری شده در در مخازن تحت نظارت گمرکات - هماهنگی با مدیرکل و معاونین دفتر ترانزیت در شرایط خاص ۱۴. دستورالعمل ضرورت استفاده از دفاتر برای کالاهای عبوری تحت پوشش کارنه تیر ۱۵. دستورالعمل گمرک در خصوص عدم شمول جریمه برای تاخیر در حامل های عبوری ۱۶. صدور دستورالعمل برای ارائه حداکثر تسهیلات گمرکی برای ترانزیت داخلی کالاها ۱۷. تسهیل ترخیص کالا با دریافت تعهد مبنی بر عدم مصرف کالا و انجام مراحل آزمون و تأیید آن در محل انبار صاحب کالا ۱۸. تمدید ۲ ماهه اعتبار کارت های کارگزاران گمرکی بدون نیاز به مراجعه حضوری به صورت خودکار ۱۹. مجاز شدن کلیه سازمان های صادرکننده مجوز، به صدور مدارک و مجوزهای کاغذی با رعایت نکات امنیتی، در صورت قطعی سامانه ها یا اختلال در انتقال داده ها و اطلاعات ۲۰. مجاز شدن ترخیص کالا با دریافت یا تمدید ضمانت نامه بانکی بابت حقوق ورودی و مالیات ارزش افزوده با سررسید ۱۴۰۵/۲/۳۱ ۲۱. مجاز شدن ترخیص کالاهایی که عمر ساخت کمتر از زمان مندرج در ثبت سفارش است، بدون نیاز به اصلاح ثبت سفارش ۲۲. مجاز شدن انجام تمامی اقدامات بازرسی و آزمایشگاهی موازی کالاهای اساسی، دارو، تجهیزات و ملزومات پزشکی، توسط یک مرجع ۲۳. اطلاع رسانی به صادرکنندگان و ذینفعان مبنی بر ضرورت اظهار و انجام تشریفات صادراتی کالاها در گمرکات داخلی

موضوع	مصوبات حمایتی ابلاغ شده از سوی دستگاهها
	۲۴. فراهم شدن امکان انجام تشریفات صادرات در مسیرهای سبز و زرد توسط صادرکننده یا نماینده قانونی و در مسیر قرمز توسط گمرک ۲۵. تغییر مرز خروج در صورت بسته شدن احتمالی مرز بلافاصله با هماهنگی گمرکات اظهاری و خروجی ۲۶. ابطال اظهارنامه در صورت انصراف صادرکننده یا نماینده قانونی آنها مبنی بر انصراف از صادرات ۲۷. اطلاع‌رسانی به سایر گمرکات توسط مدیران گمرکات مرزی در صورت به وجود آمدن شرایط ویژه مرزی و بسته شدن احتمالی مرز ۲۸. تفویض اختیار تغییر گمرک خروجی به گمرکات در صورت تقاضای شرکت حمل و نقل بین‌المللی و عدم بسته بودن مرز جدید ۲۹. عدم شمول جریمه با توجه به شرایط فورس‌ماژور در صورت تأخیر حامل‌های عبوری تا حداکثر ۷۲ ساعت ۳۰. ابلاغ ممنوعیت صادرات گروههای کالاهای ۱ تا ۲۴ شامل محصولات کشاورزی و مواد غذایی ۳۱. ابلاغ ممنوعیت صادرات محصولات شیمیایی و پلیمری و پتروشیمی اسید سولفونیک، کامپاند پلی‌اتیلن، کامپاند پلی‌پرو، کامپاند پلی‌وینیل کلراید و پیرفرم تا اطلاع ثانوی ۳۲. ابلاغ ممنوعیت صادرات هر گونه اسلب، ورق سرد، ورق گرم، ورق قلع اندود شده، سایر ورق های پوشش دار، ورق گالوانیزه، ورق رنگی، تسمه گرم، تسمه سرد، تسمه، تسمه قلع اندود شده، تسمه گالوانیزه، سایر تسمه‌های پوشش دار و تسمه رنگی تا اطلاع ثانوی ستاد تسهیل و رفع موانع تولید ۳۳. تسهیل ترخیص ماشین آلات صنعتی، معدنی و مواد اولیه موردنیاز واحدهای تولیدی و ترخیص خودروهای وارداتی در گمرکات با اخذ تضامین و وثایق قانونی چک و سفته ۳۴. تعلیق و توقف کلیه اقدامات حقوقی، قضائی، ثبتی و اجرائی واحدهای متاثر از جنگ رمضان در محاکم قضائی و شعبه قضائی تا پایان فروردین ماه سال ۱۴۰۵ بسته حمایتی دولت تصویب‌نامه مورخ ۱۴۰۴/۰۱/۱۹ هیات وزیران ۳۵. ترخیص کالاهای خوراکی و بهداشتی وارد شده به مناطق جنوبی کشور، بدون توجه به منشأ تأمین ارز و گروه کالایی و صرفاً با دارای بودن حداقل ۶ ماه تاریخ مصرف و دارا بودن ثبت آماری یا ثبت گمرکی در نیمه دوم سال ۱۴۰۴، پرداخت حقوق ورودی متعلقه و سایر هزینه‌های مربوطه از جمله مالیات و اخذ تاییدیه استاندارد و بهداشت
صدور مجوز	وزارت امور اقتصاد و دارایی ۱. تمدید خودکار کلیه مجوزهای کسب‌وکار منقضی شده از آغاز جنگ مورخ ۱۴۰۴/۱۲/۹ تا ۳ ماه بعد از تاریخ انقضای مجوز ستاد تسهیل و رفع موانع تولید تمدید خودکار کلیه مجوزها از جمله پروانه ساخت، استاندارد و... منقضی شده در تاریخ ۱۴۰۴/۱۲/۹ تا ۱۴۰۵/۲/۳۱ به مدت ۶ ماه از تاریخ اتمام
مالیات	سازمان امور مالیاتی ۱. ایجاد امکان افزایش حد مجاز فروش ماده (۶) از طریق کارپوشه (نقدی- تضامین) مربوط به دوره زمستان ۱۴۰۴ تا تاریخ ۱۴۰۵/۰۱/۲۴ ۲. افزایش مهلت ارسال و ثبت صورت‌حساب الکترونیکی اسفندماه سال ۱۴۰۴ با تاریخ صدور ۱۴۰۴/۱۲/۱ تا ۱۴۰۴/۱۲/۲۹ در سامانه مؤدیان تا تاریخ ۱۴۰۵/۱/۲۴ ۳. افزایش مهلت ارسال و ثبت صورت‌حساب الکترونیکی دوره بهار ۱۴۰۵ با تاریخ صدور ۱۴۰۵/۱/۱ تا ۱۴۰۵/۲/۱۵ در سامانه مؤدیان تا تاریخ ۱۴۰۵/۰۲/۳۰ ۴. تمدید مهلت ارسال و ثبت صورت‌حساب‌های الکترونیکی اسفندماه ۱۴۰۴ و افزایش حد مجاز فروش موضوع ماده (۶) قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان تا ۳۱ فروردین ماه سال ۱۴۰۵ ۵. تمدید کلیه مواعید اعتراض به اوراق مالیاتی تا ۳۱/۱/۱۴۰۵ ۶. تمدید تسلیم فهرست حقوق اسفند ماه ۱۴۰۴ تا ۳۱/۱/۱۴۰۵ ۷. تمدید پرداخت مالیات حقوق بهمن ۱۴۰۴ - ۳۱/۱/۱۴۰۵

موضوع	مصوبات حمایتی ابلاغ شده از سوی دستگاهها
	۸. تمدید رسیدگی مجدد به اعتراض مودیان مالیاتی تا ۱۴۰۵/۲/۱۵ ۹. تمدید رسیدگی و صدور برگه تشخیص تا ۱۴۰۵/۲/۳۱ ۱۰. تمدید تسلیم اظهارنامه شماره گذاری و پرداخت تا ۱۴۰۵/۱/۳۱ ۱۱. تمدید اعتبار کلیه گواهی‌های مالیاتی صادره در اسفندماه ۱۴۰۴ تا پایان مهلت اعتبار مندرج یا ۱۴۰۵/۲/۳۱ (هر کدام موخر باشد) ۱۲. تمدید مهلت کلیه مواعد تسلیم اظهارنامه مالیاتی با موافقت وزیر اقتصاد تا ۱۴۰۵/۲/۳۱ ۱۳. تمدید احتساب رسید کارتهای بانکی و درگاه های پرداخت الکترونیکی به عنوان صورت حساب الکترونیکی تا ۱۴۰۵/۱۲/۲۹ ۱۴. تمدید مهلت ارسال فهرست معاملات فصل زمستان سال ۱۴۰۴ تا ۱۴۰۵/۲/۳۱ ستاد تسهیل و رفع موانع تولید ۱۵. صدور گواهی موقت با مدت اعتبار ۳ ماهه تبصره یک ماده (۱۸۶) قانون مالیاتهای مستقیم برای واحدهای تولیدی و خدمات فاقد بدهی مالیاتی در سال مالی منتهی به اسفند ۱۴۰۳ ۱۶. تعلیق و توقف کلیه اقدامات حقوقی، قضائی، ثبتی و اجرائی واحدهای متاثر از جنگ در محاکم قضائی و شعبه قضائی تا ۱۴۰۵/۱/۳۱ ۱۷. افزایش دوره تقسیط مالیات تکلیفی (عملکرد، ارزش افزوده) با دوره تنفس ۳ ماهه و اقساط ۳۶ ماهه برای واحدهای تولیدی و خدماتی متاثر از جنگ رمضان بسته حمایتی دولت تصویب نامه مورخ ۱۴۰۴/۰۱/۱۹ هیات وزیران معاف شدن سود و زیان ناشی از تسعیر دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی صندوق توسعه ملی از پرداخت مالیات
تأمین اجتماعی	سازمان تأمین اجتماعی ۱. توقف بازرسی‌های کارگاهی غیرضروری تا ۱۴۰۵/۱/۱۵ ۲. عدم نیاز رانندگان به تمدید کارت هوشمند برای بیمه‌پردازی تا ۱۴۰۵/۱/۳۱ ۳. عدم نیاز کارگران ساختمانی به تمدید کارت مهارت برای بیمه‌پردازی تا ۱۴۰۵/۲/۳۱ ۴. توقف و تمدید یک ماهه اعتبار بازرسی کارگران ساختمانی ۵. تمدید مهلت دریافت لیست و حق بیمه مربوط به بهمن ماه ۱۴۰۴، (بدون جرائم تاخیر) تا روز ۱۴۰۵/۱/۱۱ ستاد تسهیل و رفع موانع تولید ۶. تعلیق و توقف کلیه اقدامات حقوقی، قضائی، ثبتی و اجرائی واحدهای متاثر از جنگ در محاکم قضائی و شعبه قضائی تا ۱۴۰۵/۱/۳۱ ۷. افزایش دوره تقسیط حق بیمه (سهام کارفرما و کارگر) با دوره تنفس ۳ ماهه و اقساط ۳۶ ماهه برای واحدهای تولیدی و خدماتی متاثر از جنگ رمضان تمدید مهلت اعتبار پوشش بیمه تأمین اجتماعی کارگران مشول بیمه اجباری در صورت عدم پرداخت حق بیمه توسط کارفرما تا ۱۴۰۵/۳/۳۱
بیمه	ستاد تسهیل و رفع موانع تولید ۱. لحاظ کردن خسارت های ناشی از جنگ و عملیات تروریستی در قراردادهای بیمه جاری و آتی ابلاغ بخشنامه مربوط به شرکت های بیمه
زمین	ستاد تسهیل و رفع موانع تولید امهال ۳ ماهه اقساط سررسید شده واحدهای تولیدی و خدماتی متاثر از جنگ رمضان بابت خرید اراضی و خدمات بدون پرداخت جرائم و وجه التزام برای اقساط سررسید شده از ۱۴۰۴/۱۲/۹ لغایت ۱۴۰۵/۲/۳۱
تفویض اختیار	تصویب نامه مورخ ۱۴۰۴/۱۲/۱۲ هیات وزیران ۱. تفویض اختیارات هیات وزیران در اتخاذ تصمیمات در رابطه با وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها (به جز اختیارات اصل ۱۳۸ قانون اساسی) به وزرا و معاونین رئیس جمهور ۲. تفویض اختیارات هیات وزیران در اتخاذ تصمیمات در حوزه جغرافیایی هر استان (به جز اختیارات اصل ۱۳۸ قانون اساسی) به استانداران

بخش دوم: تصویری از نحوه اجرای سیاست‌های حمایتی ابلاغی (بر اساس گزارش دستگاه‌های اجرایی)

به‌منظور دستیابی به تصویری از نحوه اجرای سیاست‌های حمایتی ابلاغ‌شده، گزارش‌های ارائه‌شده از سوی دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط، از جمله سازمان امور مالیاتی کشور، سازمان تأمین اجتماعی، گمرک جمهوری اسلامی ایران، مورد بررسی قرار گرفته است. در ادامه، بر اساس اطلاعات و گزارش‌های واصله، اهم اقدامات انجام‌شده و نحوه اجرای مصوبات حمایتی توسط این دستگاه‌ها تشریح می‌شود.

سازمان امور مالیاتی کشور

بر اساس مکاتبه سازمان امور مالیاتی کشور با معاونت حقوقی ریاست جمهوری، این سازمان با هدف کاهش آثار ناشی از شرایط اضطراری بر فعالان اقتصادی و تسهیل ایفای تکالیف مالیاتی مؤدیان، مجموعه‌ای از اقدامات را عمدتاً در قالب تمدید مواعد قانونی و مهلت‌های اجرایی مالیاتی به اجرا گذاشته است که اهم آن‌ها عبارت‌اند از:

- ایجاد امکان افزایش حد مجاز فروش ماده (۶) از طریق کارپ.شه (نقدی-تضامنی) مربوط به دوره زمستان ۱۴۰۴ تا تاریخ ۱۴۰۵/۰۱/۳۱

- افزایش مهلت ارسال و ثبت صورتحساب الکترونیکی اسفند ماه سال ۱۴۰۴ تا تاریخ ۱۴۰۵/۰۱/۳۱

- افزایش مهلت ارسال و ثبت صورتحساب الکترونیکی دوره بهار ۱۴۰۵ با تاریخ صدور ۱۴۰۵/۰۱/۰۱ تا ۱۴۰۵/۰۲/۱۵ تا تاریخ ۱۴۰۵/۰۱/۳۱

- تمدید اعتبار گواهی‌های مالیاتی صادره در اسفند ماده ۱۴۰۴ تا پایان مهلت مندرج یا ۱۴۰۵/۰۲/۳۱ (هر کدام مؤخر باشد)
- تمدید گواهی موضوع ماده (۱۸۶) قانون مالیات‌های مستقیم برای مؤدیان دارای بدهی مالیاتی تا سقف ۲۰ میلیون تومان در دوره اضطرار

- تمدید کلیه مواعد قانونی مربوط به اقدامات مؤدیان، از جمله اعتراض به انواع اوراق مالیاتی (برگ تشخیص، مطالبه، آرای هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی، آرای مراجع دادرسی و...) که مهلت آن‌ها در بازه زمانی ۱۴۰۴/۱۲/۰۹ تا ۱۴۰۵/۰۱/۳۱ منقضی می‌شد، تا تاریخ ۱۴۰۵/۰۱/۳۱

- تمدید مهلت رسیدگی مجدد به اعتراض مؤدیان توسط ادارات امور مالیاتی در مواردی که مهلت رسیدگی در بازه زمانی ۱۴۰۴/۱۲/۰۹ تا ۱۴۰۵/۰۱/۳۱ منقضی می‌شد، تا تاریخ ۱۴۰۵/۰۲/۳۱

- تمدید مهلت تسلیم فهرست حقوق اسفندماه ۱۴۰۴ تا تاریخ ۱۴۰۵/۰۱/۳۱

- تمدید مهلت تسلیم اظهارنامه شماره‌گذاری و پرداخت مالیات متعلق برای ماه‌های بهمن و اسفند ۱۴۰۴ تا تاریخ ۱۴۰۵/۰۱/۳۱

- اصلاح موعد زمانی مندرج در ردیف (۲) جدول بند (۲) قسمت (الف-۲) آیین نامه اجرایی موضوع ماده (۹۵) قانون مالیات‌های مستقیم (ارسال اطلاعات دفاتر تجاری الکترونیکی) برای سال مالی که شروع آن در سال ۱۴۰۴ باشد

- تمدید موعد تسلیم اظهارنامه‌های مالیاتی که موعد قانونی آن‌ها در بازه زمانی ۱۴۰۴/۱۲/۰۹ تا ۱۴۰۵/۰۲/۱۵ منقضی می‌شود تا ۱۴۰۵/۰۲/۳۱
- تمدید مهلت رسیدگی و صدور برگ تشخیص یا ابلاغ که موعد قانونی آن‌ها در بازه زمانی ۱۴۰۴/۱۲/۰۹ تا ۱۴۰۵/۰۲/۱۵ منقضی می‌شود تا ۱۴۰۵/۰۲/۳۱
- تمدید مهلت ارسال فهرست معاملات موضوع ماده (۱۶۹) قانون مالیات‌های مستقیم برای فصل زمستان سال ۱۴۰۴ تا ۱۴۰۵/۰۲/۳۱

سازمان تأمین اجتماعی

- بر اساس مکاتبه سازمان تأمین اجتماعی با اتاق ایران، این سازمان در راستای حمایت از کسب و کارها، به‌ویژه بنگاه‌های آسیب‌دیده از شرایط جنگی، مجموعه‌ای از اقدامات حمایتی و تسهیلی را به اجرا گذاشته است که اهم آن‌ها عبارت‌اند از:
- تمدید مهلت ارسال لیست و پرداخت حق بیمه بهمن‌ماه ۱۴۰۴ برای تمامی کارگاه‌ها و امکان پرداخت حق بیمه بدون احتساب جرائم تا تاریخ ۱۴۰۵/۰۱/۱۱
 - توقف انجام هرگونه بازرسی کارگاهی، اعم از بازرسی‌های سیستماتیک و کشفی، تا پایان سال ۱۴۰۴
 - بهره‌گیری از ظرفیت تمامی کارگزاری‌های سازمان در سراسر کشور و استمرار فعالیت شعب و دفاتر اجرایی به‌منظور تسهیل فرآیند ارسال لیست و پرداخت حق بیمه کارگاه‌ها و ارائه خدمات مرتبط در تمامی روزهای دوره جنگ
 - تفویض وظایف کمیته احتساب سابقه معاونت بیمه‌ای به کمیته‌های متناظر در ادارات کل استان‌ها تا اطلاع ثانوی
 - تمدید اعتبار کارت مهارت فنی بیمه‌شدگان شاغل در بخش کارگران ساختمانی تا تاریخ ۱۴۰۵/۰۲/۳۱
 - تعلیق موقت فرآیند بازرسی کارگران ساختمانی و اعطای مهلت اضافی برای پرداخت حق بیمه آنان
 - تمدید مهلت ارسال لیست حق بیمه بهمن‌ماه ۱۴۰۴ توسط کارفرمایان تا تاریخ ۱۴۰۵/۰۱/۱۷
 - دریافت لیست حق بیمه بهمن و اسفند ۱۴۰۴ کارگاه‌های آسیب‌دیده و بحران‌زده ناشی از جنگ، همراه با امکان تقسیط بخش قابل توجهی از حق بیمه متعلقه به‌منظور مساعدت با کارفرمایان و همچنین تداوم استحقاق درمان بیمه‌شدگان این کارگاه‌ها از طریق اعطای اختیارات ویژه به ادارات کل استان‌ها

گمرک

گمرک جمهوری اسلامی ایران در واکنش به شرایط ویژه اقتصادی و اختلالات ناشی از جنگ تحمیلی سوم، از همان روزهای ابتدایی وقوع بحران، مجموعه‌ای از تسهیلات و اقدامات حمایتی را با هدف تسریع در انجام تشریفات گمرکی، تسهیل تأمین مواد اولیه و کالاهای اساسی و حفظ جریان تجارت خارجی کشور به اجرا گذاشت. اجرای این اقدامات نقش مؤثری در جلوگیری از اختلال در زنجیره تأمین و تداوم فعالیت‌های تجاری کشور ایفا کرد.

آمارهای عملکردی گمرک در این دوره مؤید اثربخشی اقدامات اتخاذ شده است؛ به گونه‌ای که طی دوره جنگ تحمیلی سوم، بالغ بر ۴ میلیون و ۶۶۸ هزار تن کالا به ارزش ۴ میلیارد و ۵۹۵ میلیون دلار وارد کشور شد که از این میزان، حدود ۳ میلیون تن را کالاهای اساسی و ۲۳۱ میلیون دلار را دارو تشکیل می‌داد. همزمان، صادرات غیرنفتی کشور نیز ادامه یافت و ۸ میلیون و ۷۵۳ هزار تن کالا به ارزش ۳ میلیارد و ۴۰ میلیون دلار به بازارهای هدف صادر شد. همچنین، حجم ترانزیت خارجی کشور در این دوره به حدود ۱ میلیون و ۴۰۰ هزار تن رسید. این آمارها نشان می‌دهد که علی‌رغم شرایط خاص و محدودیت‌های ناشی از بحران، جریان تأمین کالاهای اساسی، مواد اولیه تولید و مبادلات تجاری کشور تداوم یافته و با اختلال جدی مواجه نشده است. مهم‌ترین اقدامات گمرک به استناد اظهارات رئیس گمرک عبارتند از:

- تمدید بیش از ۳۰ هزار میلیارد تومان ضمانت‌نامه‌های سررسید شده
- مجاز شدن ترانزیت کالاهای دارای مشکل ثبت سفارش یا نیاز به ویرایش با مصوبه ابلاغی مراجع ذیصلاح
- تسهیل و تسریع ترخیص سریع کالاها با اخذ تضامین ساده مانند چک و سفته برای مواد اولیه واحدهای تولیدی و ماشین‌آلات صنعتی، معدنی و همچنین خودروهای وارداتی
- لغو الزام تقدم تاریخ ثبت سفارش بر تخلیه کالا و قبض انبار
- تمدید اعتبار ثبت سفارش‌ها و مجوزهای مرتبط
- تمدید پروانه فعالیت شرکت‌های حمل‌ونقل بین‌المللی تا پایان فروردین ماه ۱۴۰۵
- تمدید اعتبار کارت کارگزاران گمرکی به مدت دو ماه
- فراهم شدن امکان ترخیص کالا بدون دریافت و ارائه کد ساتا و صرفاً با درج تعهد عدم درخواست ارز از بانک مرکزی در سامانه جامع امور گمرکی

در حوزه صادرات نیز گمرک با اتخاذ تدابیر ویژه برای مدیریت تردهای مرزی و کاهش ازدحام در مبادی خروجی کشور، زمینه تداوم صادرات را فراهم کرد. در این راستا، صادرکنندگان تشویق شدند تشریفات گمرکی صادرات را در گمرکات داخلی انجام دهند و در صورت بروز محدودیت یا ازدحام در مرزهای خروجی، امکان تغییر مرز خروج یا حتی انصراف از فرآیند صادرات بدون تحمیل هزینه‌های مضاعف برای آنان فراهم شد.

در مجموع، بررسی اقدامات سازمان امور مالیاتی، سازمان تأمین اجتماعی و گمرک جمهوری اسلامی ایران نشان می‌دهد که بخش عمده سیاست‌های حمایتی ابلاغ شده بر تمدید مواعید قانونی و اداری، کاهش الزامات و محدودیت‌های اجرایی، تسهیل فرآیندهای مالیاتی، بیمه‌ای و گمرکی به صورت موقت عمدتاً تا پایان اردیبهشت ۱۴۰۵ متمرکز بوده است. این اقدامات در کاهش بخشی از فشارهای ناشی از شرایط بحرانی، حفظ جریان تولید و تجارت و جلوگیری از اختلال در زنجیره تأمین کالاهای اساسی و مواد اولیه موثر بوده است. با این حال، ارزیابی میزان اثربخشی این سیاست‌ها با محدودیت‌هایی مواجه است. از یک سو، گزارش جامع و یکپارچه‌ای از وضعیت اجرای مصوبات و میزان بهره‌مندی فعالان اقتصادی از تسهیلات پیش‌بینی شده در دسترس نیست و از سوی دیگر، بر اساس اظهارات فعالان اقتصادی، در برخی موارد عواملی نظیر برداشتها

و تفاسیر متفاوت از مصوبات، اعمال سلیقه در اجرا، عدم هماهنگی میان دستگاه‌های اجرایی و تأخیر در ابلاغ یا اجرای برخی تصمیمات، موجب کاهش اثربخشی بخشی از حمایت‌های ابلاغی شده است. از این رو، برای دستیابی به تصویری دقیق‌تر از عملکرد سیاست‌های حمایتی، در دو بخش بعدی ضمن ارائه نقدی درباره نحوه تصویب و اجرای مصوبات حمایتی، دیدگاه‌های فعالان اقتصادی در خصوص نحوه اجرای این مصوبات مورد بررسی قرار می‌گیرد.

بخش سوم: نقدی بر نحوه تصویب و اجرای مصوبات حمایتی

مجموعه اقدامات اتخاذ شده برای حفظ پایداری فعالیت‌های اقتصادی نشان می‌دهد که دولت و نهادهای تصمیم‌گیر، نسبت به جنگ ۱۲ روزه، با سرعت عمل بیشتری به بحران واکنش نشان داده‌اند و تلاش کرده‌اند از اختلال گسترده در فعالیت بنگاه‌های اقتصادی جلوگیری کنند. این رویکرد فعال، بیانگر حساسیت و مسئولیت‌پذیری دولت در مواجهه با شرایط بحرانی است و در سطح کلان قابل تقدیر به شمار می‌آید. با این حال، ارزیابی دقیق‌تر مجموعه مصوبات حمایتی حاکی از آن است که نحوه طراحی و اجرای اقدامات حمایتی با ضعف‌ها و نارسایی‌هایی همراه می‌باشد و این مسأله تا حد قابل توجهی اثربخشی مصوبات حمایتی را محدود کرده است.

۱. **محرمانه بودن مصوبات شعام و عدم اطلاع فعالان اقتصادی:** محرمانه بودن مصوبات شورای عالی امنیت ملی و عدم اطلاع اتاق ایران و تشکلهای بخش خصوصی به مفاد این تصمیمات، موجب بروز سردرگمی در میان فعالان اقتصادی شده است. فقدان شفافیت در سیاست‌های حمایتی، امکان پیگیری مؤثر اجرای مصوبات را از فعالان بخش خصوصی سلب کرده است و در عین حال فضا را برای تفسیرهای سلیقه‌ای و عدم پابندی دستگاه‌ها در مرحله اجرا فراهم کرده است.

۲. **نبود سازوکار هماهنگ و منسجم میان مراجع تصمیم‌گیر:** تعدد تصمیمات و مصوبات حمایتی گویای آن است که سازوکار هماهنگ و منسجمی میان مراجع تصمیم‌گیر و دستگاه‌های ذی‌ربط ایجاد نشده است. در واقع، فقدان یک کمیته واحد تصمیم‌گیری با حضور تمامی مراجع ذیصلاح و دستگاه‌های اجرایی، سبب شده است که هر دستگاهی با تفسیر و اولویت‌گذاری خاص خود عمل کند و در نتیجه، انسجام و الزام اجرایی در سیاست‌گذاری مخدوش شود.

۳. **گسست در ابلاغ مصوبات به واحدهای اجرایی:** بر اساس اظهارات فعالان اقتصادی، یکی از علل عدم اجرای برخی مصوبات حمایتی آن است که این مصوبات به بدنه اجرایی، از جمله شعب بانک‌ها و ادارات استانی و سایر واحدهای مرتبط، ابلاغ نشده یا به دلیل تفسیر به‌رأی مدیران میانی، به صورت ناقص و سخت‌گیرانه اجرا می‌گردند. بنابراین، تأخیر یا عدم ابلاغ مصوبات حمایتی از دستگاه‌های متولی و مرکزی به واحدهای اجرایی و زیرمجموعه‌ها موجب شده بخشی از مصوبات در عمل اجرا نشوند و اهداف مورد نظر مصوبات محقق نگردد.

۴. محدود شدن دامنه شمول مصوبات حمایتی به واحدهای مستقیم آسیب‌دیده یا صرفاً تولیدی: جنگ

به‌طور هم‌زمان بخش‌های تولید، تجارت، توزیع و خدمات را تحت فشار قرار داده و محیط کسب‌وکار را برای طیف گسترده‌ای از بنگاه‌ها نامساعد کرده است. با این حال، محدود کردن حمایت‌ها به واحدهای مستقیم آسیب‌دیده یا صرفاً تولیدی، بخشی از زنجیره تأمین، از جمله حلقه‌های تأمین‌کننده مواد اولیه، قطعات و تجهیزات را از چتر حمایتی خارج کرده است. این در حالی است که در بسیاری از صنایع، بازرگانان تخصصی و خوش سابقه نقش اصلی در تأمین به‌موقع نهاده‌ها برای تولید دارند و توقف یا اختلال در فعالیت آن‌ها به سرعت به واحد تولیدی منتقل می‌شود. از این‌رو، لازم است دسترسی به تسهیلات و حمایت‌های پیش‌بینی شده، برای بازرگانان و تأمین‌کنندگان نیز فراهم شود تا تداوم تأمین و جلوگیری از توقف تولید تضمین گردد.

۵. تمرکز مصوبات حمایتی بر سیاست‌های تعویقی و تنفسی: بررسی مفاد مصوبات ابلاغی گویای آن است که

جهت‌گیری سیاست‌های حمایتی عمدتاً معطوف به بهره‌گیری از ابزارهای تعویقی و تنفسی، نظیر امهال بدهی‌ها، تعویق تعهدات مالیاتی و بیمه‌ای و تمدید مجوزها است. هرچند این اقدامات در مرحله ابتدایی بحران ضروری و اجتناب‌ناپذیرند و می‌توانند از تشدید فشار نقدینگی و موج ورشکستگی جلوگیری کنند، اما به‌تنهایی قادر به تقویت تاب‌آوری اقتصاد نیستند. عدم وضع سیاست‌های تحرک بخش و توسعه‌ای و مبتنی بر تزریق هدفمند منابع، یکی از خلأهای اساسی سیاست‌گذاری برای حمایت از کسب‌وکارها در شرایط کنونی است.

۶. در نظر گرفتن مهلت محدود در اجرای برخی از مصوبات: بررسی مصوبات حمایتی گویای آن است که برای

اجرای مصوبات حمایتی عمدتاً مدت زمان کوتاهی در نظر گرفته شده است، در حالی که شرایط جنگی و تبعات رکودی آن همچنان تداوم دارد. به‌عنوان نمونه اگرچه در راستای حمایت از فعالان اقتصادی مصوب شد که «مهلت واردات کالاهایی که در بازه زمانی ۱۴۰۴/۱۲/۰۹ تا ۱۴۰۵/۰۳/۰۹ خاتمه می‌یابد؛ به مدت ۲ ماه تمدید شود و در طی این مدت ایفای تعهدات ارزی، موضوعیت ندارد» و «مهلت سررسید تعهدات صادراتی تمام پروانه‌های صادراتی که در بازه زمانی ۱۴۰۴/۱۲/۰۹ تا ۱۴۰۵/۰۳/۰۹ واقع شده بودند به مدت ۲ ماه از تاریخ سررسید افزایش یافت»، اما به دلیل استمرار وضعیت جنگی و شرایط کشور امارات و بنادر آن و نیز شرایط منطقه‌ای، حرکت کشتی‌ها و حمل زمینی بارها از بنادر و مبادی خارجی به ایران با وقفه انجام گرفت و از این‌رو، امکان بهره‌گیری از این تسهیلات در ضرب‌الاجل تعیین شده برای فعالان اقتصادی میسر نگردید.

۷. اخلال در سامانه‌ها و عدم انطباق سامانه‌ها و دستورالعمل‌های جاری با مصوبات حمایتی: فقدان

دستورالعمل‌های شفاف، ناهماهنگی سامانه‌ای و اخلال‌های مکرر در سامانه‌ها، محدودیت‌ها تعیین شده در دستورالعمل‌های جاری و ضعف در زیرساخت‌های اجرایی، موجب تأخیر در فرآیند اجرای مصوبات حمایتی شده است. در نتیجه، برخی از مصوبات به دلیل عدم اجرا در بستر سامانه‌ها و دستورالعمل‌های جاری امکان اجرا نیافته‌اند و یا با تأخیر اجرا شده‌اند.

به عنوان مثال، ثبت سفارش کالاهای اساسی در استان‌های مرزی علیرغم تمدید همچنان در سامانه جامع تجارت به دلیل مسائلی از قبیل بهینه سازی مصارف ارزی رد می شود. قطعی‌های پی‌درپی در سامانه جامع تجارت موجب شده بعد از گذشت تقریباً ۴۰ روز از سال ۱۴۰۵، امکان ثبت سفارش جدید وجود نداشته باشد و تمدید و یا ویرایش ثبت سفارش‌ها نیز امکان پذیر نباشد، لذا در شرایط جنگ به دلیل اخلال در سامانه جامع تجارت، بر رسوب کالا در گمرکات افزوده شده است. قطعی‌های پی‌درپی و مکرر در سامانه گمرک EPL سبب دپوی کانتینر، افزایش هزینه تولید و خواب سرمایه شده است.

۸. **عدم تدوین بسته‌های حمایتی متناسب با هر رشته فعالیت اقتصادی:** در مجموع می‌توان گفت که در سیاست‌های حمایتی ابلاغی، تفاوت‌های میان بخش‌های مختلف کسب‌وکار در نظر گرفته نشده است، گویی همه فعالان اقتصادی در برابر بحران اخیر، با شدت یکسان آسیب دیده‌اند. در حالی که آثار جنگ بر بخش‌های مختلف اقتصاد یکسان نبوده و برخی حوزه‌ها، همچون کسب‌وکارهای حوزه اقتصاد دیجیتال و شرکت‌های دانش‌بنیان، با آسیب‌هایی بسیار شدیدتر مواجه شده‌اند. باید در نظر داشت که حتی با بازگشت نسبی به شرایط عادی، فرآیند احیای برخی از این کسب‌وکارها زمان‌بر بوده و حداقل شش ماه زمان نیاز دارد تا بتوانند بار دیگر بر مدار فعالیت عادی قرار گیرند.

۹. **بی‌توجهی به مقیاس فعالیت کسب‌وکارها:** مجموعه مصوبات حمایتی، بر اساس مقیاس فعالیت کسب‌وکارها طراحی نشده‌اند. در حالی که در فضای ناامن و رکودی ناشی از جنگ، بیشترین فشار متوجه کسب‌وکارهای کوچک و متوسط است؛ بنگاه‌هایی که حتی در شرایط عادی نیز با حاشیه سود اندک، دسترسی محدود به منابع مالی و بحران مزمن نقدینگی دست‌وپنجه نرم می‌کنند. تعطیلی یا تضعیف این بنگاه‌ها، به معنای کاهش ظرفیت تولید و تعدیل گسترده نیروی کار خواهد بود و از این‌رو، ضرورت دارد سیاست‌های ویژه‌ای از جمله اعطای وام کم‌بهره، بخشودگی جرایم دیرکرد مالی و مالیاتی و تأمین نقدینگی، برای این دسته از کسب‌وکارها اجرا شود.

۱۰. **فقدان سازوکار پایش و نظارت بر فرآیند اجرا:** فقدان یک مکانیزم پایش مستمر توسط دستگاه‌های نظارتی بر روند اجرای مصوبات حمایتی، موجب شده است سازوکار پاسخگویی و دریافت گزارش در قبال عدم اجرای دقیق دستورالعمل‌ها ایجاد نشود. این خلأ نظارتی، در کنار ضعف در ابلاغ مصوبات و روشن نبودن مسیر اقدام برای واحدهای اجرایی، سبب شده است که مصوبات حمایتی به‌جای آنکه به حمایت از کسب‌وکارها منجر شود، در بروکراسی اداری دستگاه‌ها و ادارات اسیر شوند و بنگاه‌های اقتصادی از مزایای این مصوبات بهره‌مند نگردند.

بخش چهارم. تصویری از وضعیت اجرای مصوبات ابلاغی

براساس اظهارات فعالان اقتصادی و استعلام‌های انجام شده از کمیسیون‌های تخصصی اتاق ایران، شوراهای گفت‌وگوی اتاق‌های استانی و تشکل‌های اقتصادی، این نتیجه حاصل می‌شود که بخشی از مصوبات تاکنون اجرا نشده و یا فرآیند اجرایی

آنها مبهم است و در فرآیندهای بروکراتیک اداری گرفتار شده است و باعث سردرگمی فعالان اقتصادی و کاهش اثربخشی تدابیر حمایتی در عمل شده است. در ادامه به ارائه مصادیق «مصوباتی که فرآیند اجرای آن مبهم است» و «مصوباتی که تاکنون اجرا نشده است» پرداخته می‌شود.

الف. مصادیقی از مصوبات با فرآیند اجرای مبهم

برخی از مصوبات حمایتی در فرآیند اجرا با ابهام مواجه‌اند و در عمل منجر به تفسیر مجریان، تصمیم‌گیری‌ها سلیقه‌ای و سردرگمی فعالان اقتصادی شده‌اند و در نهایت کاهش اثربخشی تدابیر حمایتی را به همراه داشته‌اند عبارتند از:

- ✓ فرآیند اجرای مصوبه ثبت سفارش واردات کالاهای ضروری از محل بدون انتقال ارز، به دلیل عدم ایجاد دسترسی‌های لازم در سامانه و عدم ابلاغ شیوه‌نامه تایید اصالت قبض انبارها به استان‌ها، مبهم است و موجب سردرگمی فعالان اقتصادی، رسوب کالا در مبادی ورودی و بروز مشکلات جدی در تأمین کالاهای ضروری شده است.
- ✓ اگرچه تمدید ۳ ماهه اعتبار ثبت سفارش‌های منقضی شده در بازه زمانی ۱۴۰۴/۱۲/۹ تا ۱۴۰۴/۱۲/۲۹ به صورت خودکار و بدون نیاز به پرداخت کارمزد مصوب و ابلاغ گردید، اما اجرای این مصوبه با تأخیر و به صورت ناقص در اواسط اردیبهشت ماه اجرا شد. همچنین اگرچه در مصوبه به تمدید تمامی ثبت سفارش‌های منقضی به صورت خودکار و بدون نیاز به پرداخت کارمزد تأکید شده بوده، اما در مرحله اجرا مشروط به درخواست متقاضی و با اخذ کارمزد انجام گرفته است.
- ✓ اگرچه در راستای حمایت از صادرکنندگان و تسهیل فعالیت های تجاری کشور سازمان توسعه تجارت نسبت به تعلیق محدودیت های بانکی با ابلاغ مصوبه جلسه کارگروه بازگشت ارز صادرات اقدام نمود، لیکن به دلیل عدم صدور بخشنامه اجرایی شفاف و عدم ابلاغ رسمی و سراسری به شبکه بانکی، سبب شد تا برخی از بانک های عامل از اجرای مفاد مصوبه استنکاف نموده و عملاً بخشی از اهداف حمایتی مصوبه بلااثر گردید.
- ✓ در بخشنامه بخشودگی وجه التزام تأخیر تأدیه دین تسهیلات خرد، تا سقف ۷ میلیارد ریال، علی‌رغم ابلاغ رسمی در برخی از بانک‌های استان به صورت کامل اجرایی نشده است و همچنان جرایم و خسارات تأخیر از واحدهای تولیدی و فعالان اقتصادی مطالبه می‌شود. استمرار این فرآیند فشار مضاعفی را بر واحدها تحمیل کرده و موجبات تشدید مشکلات نقدینگی را برای بنگاه به همراه داشته است. شایسته ذکر است، در برخی از استان‌ها، اجرای این مصوبه منوط به تشخیص هیات مدیره موسسه اعتباری گردیده و اختیارات بیشتر تنفیذ نشده است.
- ✓ حدود تفویض اختیار به استانداران مبهم است، لذا در این خصوص وحدت رویه در استان‌ها وجود ندارد و اقدامات انجام گرفته در هر استان متفاوت است. بر این اساس ضرورت دارد حدود تفویض اختیار به استان‌ها، مشخص شود.
- ✓ اجرای بخشنامه بانک مرکزی در خصوص دستورالعمل بند (۲) بسته مقاوم‌سازی اقتصاد ملی و دفاع غیرنظامی در شرایط اضطراری، مستلزم شفاف‌سازی مفاهیم است. کلیه اصطلاحات کلیدی مانند «ضروری»، «اضطراری»، «آسیب‌دیده» و «سازوکار» باید در ماده تعاریف سند به صورت کمی و کیفی تعریف شوند. برای مثال در ردیف ۱ بند ۸-۳- بانک مرکزی

مکلف است پس از تصویب در هیات عالی و یا سایر ارکان قانونی مربوطه، اقدام لازم را نسبت به «تمهید سازوکارهای مربوط به تامین مالی ضروری» با اولویت سرمایه در گردش برای واحدهای تولیدی و خدماتی متأثر از جنگ رمضان به عمل آورد. در این بند عبارت «سازوکار تامین مالی ضروری» دارای حدود مشخص نبوده و قابل برداشت و تفسیر متفاوت می‌باشد. در ردیف ۱ بند ۷-۵- سقف تراکنش‌های غیرحضور بانکی برای «واحدهای آسیب دیده» مشمول، سه برابر لحاظ شود. در ردیف ۱ بند ۸-۵- در صورت بروز مشکل برای اخذ کدهای سپام برای «واحدهای آسیب دیده» مشمول، از طریق سایر سامانه‌ها مانند سمات اقدام شود. واحدهای آسیب‌دیده به درستی تعریف نشده و امکان برداشت‌های متفاوت بسیار زیاد می‌باشد.

✓ علیرغم تمدید مهلت رفع تعهد ارزی به مدت ۲ ماه لیکن مشاهده می‌شود که پیش از فرا رسیدن سررسید نهایی مهلت تمدید شده، پیامک‌هایی برای صاحبان کالا ارسال می‌شود که حاکی از اتمام قریب‌الوقوع مهلت رفع تعهد ارزی است و این امر موجب نگرانی فعالان اقتصادی شده و با مفاد تصمیمات ابلاغی همخوانی ندارد.

✓ منوط کردن ترخیص ۹۰ درصدی با تایید وزیر در استان فارس فرایند ترخیص را طولانی کرده است، ضرورت دارد این امر به استان تفویض شود.

✓ افزایش مهلت تعهدات ارزی وارداتی در سامانه جامع اعمال نشده است، درحالی که این افزایش مهلت برابر مصوبه هیات وزیران (تعریف فورس مازور)، می‌بایست تا پایان شرایط جنگی باشد.

✓ برخی دیگر از مصوبات حمایتی که در فرآیند اجرا به صورت سلیقه‌ای یا ناقص اجرا شده‌اند، عبارتند از:

- مصوبه سازمان توسعه در مورد عدم نیاز به تمدید ثبت سفارش‌های تامین ارز شده
- مصوبه صدور ثبت سفارش کالاهای موجود در گمرکات و مناطق ویژه تا ۲۹ اسفند
- صدور ضمانت نامه ارزش افزوده با مهلت ۳ ماه پس از ترخیص

ب. مصادیقی از مصوبات اجرا نشده

✓ **بخشنامه بانک مرکزی در خصوص دستورالعمل بند (۲) بسته مقاوم‌سازی اقتصاد ملی و دفاع غیرنظامی در شرایط اضطراری**

- ماده (۲) که مقرر داشته است «سقف مانده تسهیلات سرمایه در گردش اعطایی به بنگاه‌های تولیدی مشمول در بازه زمانی شرایط اضطرار از ۹۰ درصد فروش سال گذشته بنگاه تولیدی بر اساس آخرین صورت‌های مالی حسابرسی شده مقرر در مصوبه جلسه ۱۳۹۹/۷/۲۹ شورای پول و اعتبار به ۱۳۵ درصد افزایش می‌یابد»، در استان آذربایجان غربی اجرا نشده است.

- ماده (۵) که مقرر داشته است «موسسه اعتباری به درخواست بنگاه تولیدی مشمول حد سقف اعتبار بانکی این واحدها را در بازه زمانی شرایط اضطرار و در چارچوب مقررات ابلاغی بانک مرکزی به میزان ۵۰ درصد افزایش دهند»، در

استان البرز اجرا نشده است. همچنین، با توجه به آنکه مهلت استفاده از این طرح براساس تعریف شرایط اضطرار در ماده (۱) دستورالعمل، تا حداکثر ۹ خرداد ۱۴۰۵ تعیین شده است، لذا در عمل امکان بهره‌گیری کلیه واحدهای آسیب‌دیده استان وجود نداشته است.

- ماده (۷) که مقرر داشته است، «سقف فردی مجموع تسهیلات و تعهدات به هر ذینفع واحد در مورد بنگاه‌های تولیدی مشمول موضوع ماده (۶) آئین‌نامه تسهیلات و تعهدات کلان در بازه زمانی شرایط اضطرار از ۲۰ درصد به ۲۵ درصد افزایش می‌یابد»، در استان‌های البرز و آذربایجان غربی، اجرا نشده است.

✓ بخشنامه بانک مرکزی در ارتباط با بخشودگی وجه التزام تاخیر تادیه دین

- بخشودگی وجه التزام تاخیر تادیه دین تسهیلات خرد تا سقف ۷ میلیارد ریال علیرغم ابلاغ رسمی برخی از بانک‌های استان به صورت کامل اجرایی نشده است و همچنان جرائم و خسارت تاخیر از واحدهای تولیدی و فعالان اقتصادی مطالبه می‌شود.

- اجرای بخشنامه منوط به تشخیص هیات مدیره موسسه اعتباری شده است و اختیارات بیشتر تفویض نگردیده است.

✓ اطلاعیه بانک مرکزی در ارتباط با چک برگشتی

- بانک‌های کشور چک شرکت‌ها را به دلیل عدم امکان تامین موجودی برگشت زده و حساب‌های بانکی شرکت‌ها و اعضای هیات مدیره را مسدود نمودند.

✓ اطلاعیه سازمان توسعه تجارت در خصوص معافیت واردات کالاهای اساسی از استان‌های مرزی با محل تامین ارز "تهاتر" و "صادرات خود"

- علیرغم وجود تسهیلات حمایتی، محدودیت‌های سامانه‌ای و تعیین سقف ۳۰۰ میلیون دلار برای واردات کالاهای اساسی، امکان بهره‌برداری از این مصوبه را برای بازرگانان دشوار کرده است. در حالی که ضرورت دارد واردات کالاهای اساسی از محل صادرات، بدون محدودیت‌های سقف، سهمیه، بهینه‌سازی مصارف ارزی و رشته فعالیت کارت بازرگانی انجام شود و ثبت سفارش‌ها قابلیت ویرایش داشته باشند تا امکان بهره‌مندی از این حمایت‌ها فراهم گردد.

✓ بسته حمایتی دولت برای احیای بنگاه‌های آسیب‌دیده از جنگ و صیانت از اشتغال

- بند (الف) ماده (۱) که در آن مقرر شده است، «از محل منابع اجزاء (۱) تا (۹) بند (الف) تبصره (۱۵) قانون بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور به‌منظور حمایت از اشتغال بنگاه‌ها، حفظ اشتغال موجود و تقویت تاب‌آوری اقتصادی بنگاه‌ها، با اولویت در مناطق و رسته‌های آسیب‌دیده از جنگ، در قالب اعطای تسهیلات سرمایه در گردش کوتاه‌مدت با اولویت پرداخت حقوق و مزایای کارکنان و کارگران بنگاه‌های آسیب‌دیده از جنگ، هزینه شود»، با توجه به محدود بودن

منابع تبصره ۱۵ قانون بودجه سال ۱۴۰۴ و بالا بودن تقاضا، عملاً این بند قابلیت اجرایی و اثرگذاری ندارد. یعنی دولت از منبعی که کسری دارد جهت صیانت از اشتغال موجود واحدها تخصیص داده است.

✓ مصوبات ابلاغی ستاد تسهیل و رفع موانع تولید در حوزه‌های بانکی، بیمه‌ای، مالیاتی و گمرکی

به رغم نافذ و لازم الاجرا بودن مصوبات ستاد تسهیل و رفع موانع تولید کشور و کارگروه متناظر استانی در قانون و آئین نامه اجرایی و تأکید دادستانی به لازم الاجرا بودن این مصوبات، اما دستگاه‌های اجرایی از مصوبات این ستاد به دلایلی از جمله وجود دستورالعمل‌های داخلی استنکاف می‌ورزند. براساس استعلام ستاد ملی رفع موانع تولید از ادارات کل صمت استانی و همچنین واحدهای تولیدی و خدماتی آسیب دیده عموماً عدم اجرای مصوبات پیرامون موضوعات بانکی، تأمین اجتماعی، مالیات و گمرک مربوط به مصوبات ستاد تسهیل و رفع موانع تولید کشور می‌باشد. همچنین، به استناد اظهارات فعالان اقتصادی در برخی از استان‌ها نیز تأکید بر عدم اجرای برخی از مصوبات ستاد تسهیل، به شرح ذیل، شده است:

- بانک‌های خصوصی در استان خراسان جنوبی به استناد عدم تفویض اختیار از سوی سرپرستی مرکزی واقع شده در سایر استان‌ها از جمله تهران، مشهد، اصفهان و... از اجرای مصوبات ستاد تسهیل و رفع موانع تولید، خودداری کرده‌اند. مدیران شعب بانک‌های خصوصی استان خراسان جنوبی از یک سو در اجرای مصوبات هیچ اختیاری ندارند و تحت سرپرستی بانک متبوع می‌باشند و از سوی دیگر، به دلیل عدم عضویت در کمیسیون هماهنگی بانک‌های استان، کمیسیون و مقام عالی استان از منابع و درآمد این بانک‌ها بدون اطلاع بوده و این بانک‌ها پاسخگوی استعلامات، مکاتبات و مصوبات استانی نمی‌باشند.

- برخی از دستگاه‌های اجرایی استان‌های کرمان و آذربایجان غربی از جمله اداره کل امور مالیاتی، سازمان تأمین اجتماعی و برخی از بانک‌ها از اجرای مصوبات ستاد تسهیل خودداری کرده و یا به دلیل عللی از جمله مغایرت با دستورالعمل‌های سابق با مصوبه ستاد و یا عدم ابلاغ مفاد مصوبه ستاد توسط وزارتخانه، اداره کل، یا سازمان مرکزی به واحدهای استانی از اجرای مصوبات ستاد امتناع کرده‌اند و یا با تفسیر به صلاحیت خویش دایر بر تشخیص واحد مشمول از اجرای مقررات مندرج در مصوبات اخیر استنکاف می‌نمایند. رویه فعلی موجب تضییع حقوق فعالان اقتصادی، توقف تولید و افزایش بدهی‌های جریمه‌ای واحدهای اقتصادی شده است.

- تأمین اجتماعی و برخی از بانک‌های استان اصفهان، اجرای تسهیلات مصوب شده در مصوبه ستاد تسهیل از جمله تعلیق اقدامات، امهال بدهی‌ها و... را منوط به دریافت دستورالعمل‌های تکمیلی کرده‌اند. از سوی دیگر، ادارات مالیاتی بر خلاف روح و مفاد مصوبات ستاد تسهیل، نسبت به برگشت چک‌های فعالان اقتصادی در فروردین ماه اقدام نموده که این امر منجر به ایجاد سابقه منفی بانکی برای فعالان اقتصادی این استان شده است و بسیاری از واحدها امکان دریافت ضمانتنامه بانکی و استفاده از خدمات اعتباری را از دست داده‌اند. همچنین، ایجاد این چرخه معیوب (برگشت چک، عدم دسترسی به تسهیلات و ضمانت نامه بانکی برای فروش، کاهش فروش، تشدید ناتوانی مالی) منجر به تعویق بحران در بنگاه‌ها گردیده است.

- کلیه مصوبات ابلاغی ستاد تسهیل و رفع موانع تولید در حوزه های بانکی، بیمه‌ای، مالیاتی و گمرکی، در استان قم اجرایی نشده است.
- عدم صدور بخشنامه سازمان امور مالیاتی به ادارات کل امور مالیاتی استان چهارمحال و بختیاری در خصوص مصوبات ستاد تسهیل سبب شده این مصوبات قابلیت اجرایی نداشته باشند.
- به استناد انجمن شرکت‌های هواپیمایی ایران برخی از مصوبات جلسه ۱۹۵ ستاد تسهیل از سوی دستگاه‌های اجرایی در حوزه حمل‌ونقل هوایی مورد توجه قرار نگرفته است. به عنوان نمونه شرکت‌های بیمه شرایط بیمه‌نامه‌های مسئولیت و جنگ بدنه هواپیما را به صورت یک طرفه تغییر داده است. افزایش ۳ برابری حق بیمه و کاهش تعهدات بیمه‌گران و اعلام جبران خسارت برای هر هواپیما به میزان ۵۰ درصد ارزش بیمه هواپیما و پرداخت خسارت صرفاً برای مجموع حداکثر ۳ هواپیما مغایر با بند ۳-۳ مصوبه ستاد تسهیل است. بانک‌های کشور چک شرکت‌ها را به دلیل عدم امکان تأمین موجودی برگشت زده و حساب بانک شرکت‌ها و اعضای هیات مدیره را مسدود نموده‌اند. سازمان تأمین اجتماعی با اصرار به وصول حق بیمه بهمن ۱۴۰۴ از تمدید دفرچه بیمه پرسنل خودداری و مشکلات زیادی برای شرکت‌ها و پرسنل ایجاد کرده است. سازمان امور مالیاتی، با به اجرا گذاشتن چک‌های در اختیار، حساب شرکت‌ها و اعضای هیات مدیره را مسدود کرده‌اند.

بخش پنجم: بسته پیشنهاد های تکمیلی بخش خصوصی

اهم پیشنهاد های تکمیلی بخش خصوصی برای حمایت از کسب و کارها در شرایط جنگی اقتصاد کشور در «سطح کلان» و «به تفکیک حوزه‌های موضوعی» با مشارکت کمیسیون‌های اتاق ایران و شوراهای گفتگوی اتاق‌های استانی و تشکل‌های اقتصادی تدوین شده است، عبارتند از:

الف. پیشنهاد های سطح کلان

- در راستای تصمیم‌گیری متمرکز و شفاف، ستاد فرماندهی واحد اقتصادی در شرایط ویژه تشکیل شود و قوه قضائیه بر حسن اجرای مصوبات نظارت کند.
- با توجه به استمرار شرایط جنگی، تمامی مصوبات حمایتی تا پایان وضعیت اضطراری تمدید شوند.
- سامانه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی، مطابق با بخشنامه‌ها، اطلاعیه‌ها و مصوبات حمایتی، اصلاح و بروزرسانی شوند.
- بخشنامه‌ها، اطلاعیه‌ها و مصوبات حمایتی از واحدهای مرکزی به واحدهای اجرایی استان‌ها، از جمله اداره کل امور مالیاتی، سازمان تأمین اجتماعی، بانک‌ها و سایر مراجع ذی ربط، با قید فوریت، ابلاغ شوند.
- حدود مصوبه تفویض اختیار به استانداران در امور مربوط به تولید و تجارت، تعیین و ابلاغ شود.

- در راستای تسریع در بازسازی شرکت‌های آسیب‌دیده از جنگ، امکان مشارکت فنی-تخصصی و مالی بخش خصوصی در فرآیند بازسازی و بهینه‌سازی در ازای تملک سهام شرکت‌های آسیب‌دیده فراهم شود تا ضمن کمک به حل مسائل کشور، خروج دولت و نهادهای عمومی غیر دولتی (نهادهای مشمول ماده (۶) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی)، از اقتصاد و بنگاه‌داری محقق شود.

ب. پیشنهادها به تفکیک حوزه‌های موضوعی

ارزی

- مهلت زمان رفع تعهد ارزی کلیه واردکنندگان و صادرکنندگان تا پایان شهریور ماه ۱۴۰۵ تمدید شود.
- اعمال اجرائیات مربوط به پرونده‌های قضایی صادرکنندگان تا شهریور ماه ۱۴۰۵ تعویق شود.
- مصوبه رفع تعهد ارزی صادرکنندگان از طریق واردات کالاهای اساسی از استان‌های مرزی تا پایان سال ۱۴۰۵ تمدید شود و دستورالعمل ایفای تعهدات ارزی صادرکنندگان از سال‌های ۱۴۰۱ به بعد که با این روش انجام می‌گیرد، اصلاح شود به نحوی که در میزان جریمه تعدیل شود، مهلت ثبت نام و مهلت واردات، تمدید شود. همچنین، مصوبه مصالحه ربالی برای صادرکنندگانی که دارای تعهدات ارزی ایفا نشده از سال ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۰ هستند، تمدید شود.
- مصوبه تعیین حد آستانه بازگشت ارز حاصل از صادرات به ۶۰ درصد، تا پایان شرایط اضطرار تمدید شود.
- رویه واردات بدون انتقال ارز تا پایان شرایط اضطرار برای بخشی از نیاز واحد تولید متناسب با فعالیت آنها در چارچوب لیستی که توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت و با همکاری اتاق ایران تدوین می‌شود، به رسمیت شناخته شود.
- مهلت معمول انقضای درخواست‌ها از مرکز مبادله طلا و ارز بدون هیچگونه استثنایی برای تخصیص‌های صادره و منقضی شده در شرایط اضطرار به مدت ۲ ماه (مجموعه ۹۰ روز) افزایش یابد.
- امکان واگذاری کوتاژ و ارز صادراتی تنها به صورت مستقیم به به واردکنندگان فراهم گردد، به نحوی که فرآیند صدور «کد تخصیص ارز» حداکثر ظرف مدت ۲۴ ساعت پس از ثبت درخواست، انجام پذیرد.
- امکان واردات در مقابل صادرات خود برای صادرکنندگان محصولات قیر، هیدروکربن، میلگرد و لوله و پروفیل، فراهم شود.
- تخصیص ارز به کالاهای اساسی، دارو، مواد اولیه و کالاهای واسطه‌ای در اولویت قرار گیرد و زمان تخصیص ارز به این اقلام به یک هفته کاهش یابد.

تأمین مالی

- مصوبه بانک مرکزی در خصوص افزایش سقف مانده تسهیلات سرمایه در گردش اعطایی به بنگاه‌های تولیدی مشمول در بازه زمانی شرایط اضطرار از ۹۰ درصد فروش سال گذشته بنگاه تولیدی به ۱۳۵ درصد، تا پایان شهریور ماه ۱۴۰۵ تمدید شود.
- آستانه رفع تعهد ارزی جهت رفع محدودیت‌های بانکی در اخذ تسهیلات و ضمانت‌های بانکی، تا پایان شهریور ماه ۱۴۰۵، به ۷۰ درصد کاهش یابد.
- محدودیت اعمال شده بر رشد ترازنامه بانک‌ها (در سطح ۲ درصد) برای اعطای تسهیلات تا پایان شرایط اضطرار رفع شود و یا بنگاه‌های اولویت‌دار (آسیب دیده و تأیید وزارت خانه مربوطه) از این قاعده مستثنی شوند.
- دوره تنفس شش ماهه و بدون اخذ جریمه دیرکرد برای بازپرداخت اقساط سررسید شده واحدهای اقتصادی در بازه زمانی ۹ اسفند ماه ۱۴۰۴ لغایت پایان خرداد ماه ۱۴۰۵، در نظر گرفته شود.
- سقف خرید دین (تنزیل اوراق و تنزیل اعتبارات اسنادی) واحدهای تولیدی، تا میزان ۵۰ درصد بیش از میزان فعلی افزایش یابد و یا تنزیل سند اعتبارات اسنادی از ضوابط کنترل مقداری ترازنامه بانک‌ها مستثنی گردد و یا با ضریب ۵۰ درصد در تراز نامه لحاظ شود.
- به منظور تمرکز زدایی و سرعت بخشیدن در اتخاذ تصمیم و با توجه به اشراف و آگاهی که در هر استان نسبت به فعالیت اقتصادی در آن وجود دارد، اختیارات شورای هماهنگی بانک‌های استان در خصوص اعطای تسهیلات افزایش یابد و نماینده اتاق ایران و تشکل ملی در جلسات آن حضور داشته باشند.
- با الزام و نظارت بانک مرکزی بخشی از دارایی‌ها و یا منابع مالی مسدود شده واحدهای تولیدی، متناسب با پرداخت و تسویه بدهی واحدهای تولیدی مزبور به بانک‌ها، رفع انسداد یا فک رهن صورت گیرد.

مالیات

- مهلت پرداخت‌های مالیاتی واحدهای تولیدی فعال (شامل مالیات بر عملکرد و مالیات بر ارزش افزوده) تا ۶ ماه پس از پایان شرایط اضطرار و بدون اعمال جریمه دیرکرد، تعویق شود.
- مالیات بر ارزش افزوده واردات کالاهای اساسی، نهاده‌های دامی و کشاورزی از ۱۰ درصد به ۱ درصد کاهش یابد.
- اخذ مالیات علی الحساب از صادرات مواد و محصولات معدنی، صنایع معدنی و فلزی و غیر فلزی و محصولات نفتی، گازی و پتروشیمی، متوقف شود.
- نرخ مالیات بر عملکرد واحدهای تولیدی (صنعتی، معدنی و کشاورزی) موضوع ماده (۱۰۵) قانون مالیات‌های مستقیم در سال ۱۴۰۴، معادل ۵ واحد درصد کاهش یابد.

- کلیه جرایم مالیاتی مندرج در قانون مالیات‌های مستقیم و قانون مالیات بر ارزش افزوده و قانون سامانه مودیان مالیاتی، به صورت صد در صد مورد بخشودگی قرار گیرد.
- بدهی‌های مالیاتی (عملکرد و ارزش افزوده) دوره اضطرار اشخاص حقیقی و حقوقی تا پایان شهریور ماه ۱۴۰۵، بدون اعمال جریمه تأخیر، استمهال و تقسیط شود.
- مهلت ارسال اظهارنامه‌های پایان دوره عملکرد (مالیات قانون مستقیم) که برای اشخاص حقیقی پایان خرداد ماه و اشخاص حقوقی تا پایان تیر ماه می‌باشد، تا پایان شهریور ماه ۱۴۰۵ تمدید شود.
- امکان تودیع ضمانت‌نامه بانکی یا اسناد خزانه با سررسید پایان سال مالی برای پرداخت مالیات و عوارض ارزش افزوده واحدهای تولیدی و واردکنندگان کالاهای اساسی، دارو، تجهیزات پزشکی، مواد اولیه و ماشین آلات و تجهیزات خطوط تولید، فراهم شود.
- بدهی مالیاتی کسب و کارها متناسب با خسارت و آسیب متحمل شده از شرایط جنگی در بنگاههای آسیب‌دیده، تهاتر شود.
- کمک‌های مالی مشاغل و کسب و کارها به آسیب‌دیدگان جنگی، به عنوان هزینه قابل قبول مالیاتی لحاظ شود.
- سقف درآمد مشمول مالیات برای بنگاه‌های کوچک و متوسط، افزایش یابد.

کار و تأمین اجتماعی

- به علت محدودیت‌های اینترنتی و عدم امکان ثبت اعتراض‌ها ابلاغ‌های مربوط به بدهی‌ها فعالان اقتصادی در بازه زمانی اسفند ۱۴۰۴ تا ۱۹ فروردین ۱۴۰۵ کان لم یکن تلقی شود و امکان ثبت اعتراض جدید و رسیدگی مجدد به پرونده‌ها برای کارفرمایان فراهم گردد.
- بدهی‌های تقسیط شده فعالان اقتصادی که در فاصله اسفند ۱۴۰۴ تا ۱۹ فروردین ۱۴۰۵ در وضعیت بازپرداخت بوده‌اند، تبدیل به حال نشود و دریافت اقساط مطابق توافقات پیشین ادامه یابد.
- لیست‌های بیمه فصل بهار ۱۴۰۵ صرفاً با دریافت تعهد پرداخت از کارفرمایان و بدون الزام به پرداخت بدهی‌های قبلی و بدون اخذ جریمه دیرکرد، پذیرفته شود.

تجارت خارجی و گمرکی

- تمامی ثبت سفارش‌های منقضی شده تا پایان شهریور ماه ۱۴۰۵ به صورت خودکار و بدون پرداخت کارمزد، تمدید شود. همچنین، با توجه به آنکه به موجب مصوب شورای عالی امنیت ملی ثبت سفارش‌های منقضی شده در ۱۴۰۵/۱/۳۱ تا ۱۴۰۵/۳/۹ تمدید شده است، در صورت اخذ کارمزد برای تمدید، مبالغ پرداخت شده، مسترد گردد.

- امکان ترخیص فوری کالاهای وارداتی که ثبت سفارش آنها قبل از شروع دوره اضطرار منقضی شده است، به‌ویژه کالاهایی که در گمرکات و بنادر کشور موجود و متوقف می‌باشند، فراهم شود.
- واردات کالاهای ضروری از شمول محدودیت‌های بهینه‌سازی، سهمیه‌بندی ارزی و محدودیت‌های مربوط به رشته فعالیت کارت بازرگانی، سقف و سابقه، خارج شوند.
- امکان تأمین حقوق ورودی کالاهای وارداتی و اجازه ترخیص ۱۰ درصد کالای باقی‌مانده در گمرک از محل ترخیص درصدی، علاوه بر رویه‌های فعلی با تودیع چک صیادی، فراهم شود.
- معافیت تقدم تاریخ ثبت سفارش بر برنامه و قبض انبار برای تمامی کالاهایی که امکان ثبت سفارش دارند، تا پایان شهریور ۱۴۰۵ تمدید شود.
- نرخ ارز مبنای محاسبه حقوق ورودی دارو و مواد اولیه آن، ملزومات مصرفی پزشکی، شیرخشک مخصوص اطفال و مواد اولیه آن، کالاهای اساسی، نهاده‌های دامی و کشاورزی، ماشین آلات و تجهیزات تولید و مواد اولیه و واسطه‌ای تولید، تا شهریور ماه ۱۴۰۵ بر اساس قانون بودجه ۱۴۰۴، معادل میانگین نرخ ارز مرکز مبادله ارز و طلا در اسفند ۱۴۰۳، تعیین شود.
- حقوق گمرکی کالاهای اساسی، نهاده‌های دامی و کشاورزی در سال ۱۴۰۵ به ۱ درصد کاهش یابد.
- حقوق گمرکی واردات تمامی ماشین آلات و تجهیزات تولید (با رعایت ماده (۳) قانون جهش تولید دانش بنیان) و قطعات مورد استفاده در خطوط تولید، مواد اولیه و واسطه‌ای تولیدی در سال ۱۴۰۵ به ۲ درصد کاهش یابد.
- مدت زمان اعتبار ضمانتنامه‌های گمرکی تا پایان سال ۱۴۰۵ تمدید شود.
- واردات کالاهای اساسی از شمول محدودیت‌های مربوط به رشته فعالیت کارت بازرگانی، سقف و سابقه، خارج شوند.
- محاسبه عوارض حمل با ناوگان خارجی برای کالاهای وارداتی بر اساس مبدأ حمل و نه بر اساس مبدأ تولید و مبدأ معامله، تعیین شود.
- اخذ عوارض حمل با ناوگان خارجی، با توجه به شرایط فعلی کشور و عدم امکان حمل بار از طریق ناوگان ایرانی به دلیل محاصره دریایی، تا پایان سال ۱۴۰۵ متوقف شود.
- امکان ویرایش ثبت سفارش کالاهای موجود در اماکن گمرکی، کالاهای تأمین ارز شده و آن دسته از کالاهایی که به تشخیص گمرک ادامه انجام تشریفات گمرکی آنها مستلزم اصلاح ردیف تعرفه مندرج در ثبت سفارش است بدون نیاز به اخذ مجوز بهینه‌سازی مصارف ارزی و محدودیت ویرایش کد تعرفه (در سطح ۴ رقم) تا پایان سال ۱۴۰۵، فراهم شود.
- اخذ عوارض ۱۰ درصد حمل با ناوگان خارجی موضوع قانون توسعه حمایت از صنایع دریایی با توجه به شرایط فعلی کشور، متوقف شود.

- گمرک از ارسال ۱۰ درصد کالاهای باقیمانده از محل ترخیص درصدی، به سازمان جمع‌آوری اموال تملیکی خودداری نماید.
- امکان ترخیص کالاهای دارای مغایرت در سال ساخت، کشور سازنده، طبقه‌بندی تعرفه بین ثبت سفارش و اظهار، یا اختلاف مربوط به ارزش بین ثبت سفارش و اظهار و استنباط گمرک، تا پایان سال ۱۴۰۵، فراهم شود.
- در راستای تسریع و تسهیل در امر ترخیص کالا، پروانه‌های کارگزاران گمرکی و پروانه‌های شرکت‌های حمل‌ونقل بین‌المللی بدون نیاز به مراجعه حضوری به صورت خودکار تا آذرماه ۱۴۰۵ تمدید شود.

سایر

- بسته حمایتی ویژه‌ای در راستای حمایت از کسب‌وکارهای فعال در حوزه گردشگری، اقتصاد دیجیتال و دانش‌بنیان تدوین و اجرا شود.
- تخصیص و توزیع سوخت مورد نیاز تولیدکنندگان با اولویت واحدهای حیاتی، تسریع شود.
- از قطع برق، آب و گاز واحدهای تولیدی، به دلیل بدهی تا پایان شرایط اضطرار، ممانعت به عمل آید.